

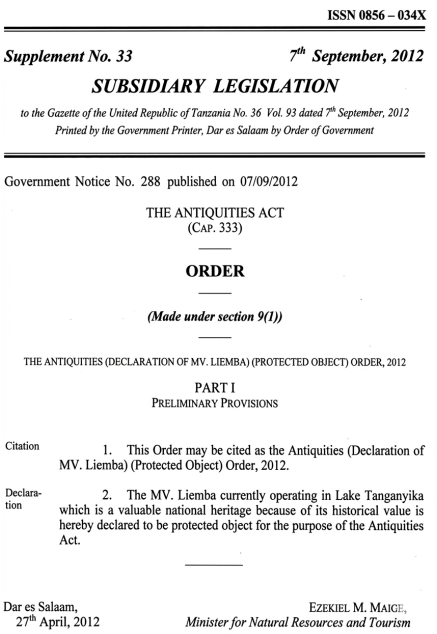
Ufukweni mwa Ziwa Tanganyika, kipo kijiji kidogo kilichotengwa na ulimwengu kimahitaji ambacho, kwa kiasi kikubwa, huunganishwa kupitia safari za meli LIEMBA za mara mbili kwa wiki. [Picha: MariaTriza Kabibi, Januari 2012]

Kutangazwa Meli LIEMBA kuwa Urithi Unaolindwa wa Kitaifa

– Umuhimu wake kwa Tanzania, Mustakabali wa Meli Liemba na Ziwa Tanganyika na Watu wa Eneo Hilo

(Mhd. Joseph Malima Bhwana[1])

Hatimaye, chombo cha kihistoria, meli LIEMBA, ambacho kimekuwa kikifanya safari zake zilizoratibiwa katika Ziwa Tanganyika kwa takribani miaka 100, sasa kimeorodheshwa kuwa miongoni mwa urithi unaolindwa wa kitaifa nchini Tanzania. Kama inavyoonekana katika Tangazo la Serikali Na. 288 (hilo hapo) lililochapishwa tarehe 7 Septemba 2012 katika Gazeti Rasmi la Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Waziri wa Maliasili na Utalii alitoa amri ya kutangaza tarehe 27 Aprili 2012 chini ya Kifungu cha 9(1) cha Sheria ya Mambo ya Kale, Sura ya 333, akitamka: ***"Meli LIEMBA inayofanya kazi kwa sasa katika Ziwa Tanganyika, ambayo ni urithi muhimu wa taifa kutokana na thamani yake kihistoria, inatangazwa kuwa kitu kinacholindwa kwa madhumuni ya Sheria ya Mambo ya Kale."***

ISSN 0856 – 034X

Supplement No. 33 *7th September, 2012*

SUBSIDIARY LEGISLATION

to the Gazette of the United Republic of Tanzania No. 36 Vol. 93 dated 7th September, 2012
Printed by the Government Printer, Dar es Salaam by Order of Government

Government Notice No. 288 published on 07/09/2012

THE ANTIQUITIES ACT
(Cap. 333)

ORDER

(Made under section 9(1))

THE ANTIQUITIES (DECLARATION OF MV. LIEMBA) (PROTECTED OBJECT) ORDER, 2012

PART I
PRELIMINARY PROVISIONS

Citation 1. This Order may be cited as the Antiquities (Declaration of MV. Liemba) (Protected Object) Order, 2012.

Declaration 2. The MV. Liemba currently operating in Lake Tanganyika which is a valuable national heritage because of its historical value is hereby declared to be protected object for the purpose of the Antiquities Act.

Dar es Salaam,
27th April, 2012

Ezekiel M. Maige,
Minister for Natural Resources and Tourism

Tangazo la Serikali kuhusu Meli LIEMBA kuwa urithi unaolindwa wa kitaifa

Meli LIEMBA inajiunga na urithi mwingine wa kitamaduni wa kitaifa[2] uliorodheshwa kama ifuatavyo:

(a) Maeneo ya akiolojia na paleontolojia kama vile Korongo la Olduvai, Nyayo za Laetoli, Eneo la Zama ya Mawe la Isimila, na Magofu ya Engaruka;
(b) Maeneo ya kihistoria kama vile Magofu ya Kaole, Kunduchi, Kilwa Kisiwani, na Songo Mnara;
(c) Miji ya kihistoria kama vile Bagamoyo, Kilwa Kivinje, na Mikindani;
(d) Makazi ya jadi kama ya Kalenga mkoani Iringa na ya Bweranyange mkoani Kagera;

[1] Mhd. Joseph Malima Bhwana, mshauri binafsi wa uhandisi, alihudumu kwenye Bodi ya Wakurugenzi ya Marine Services Company Limited (MSCL; sasa TASHICO) kama mjumbe kutoka mwaka 2002 hadi mwaka 2011 na anaendelea kwa ari na kwa mapana kujishughulisha kikamilifu na masuala mengi yanayoihusu meli LIEMBA.

[2] http://www.mnrt.go.tz/index.php?option=com_content&view=article&id=72:cultural-heritage-resources-&catid=42:antiquities&Itemid=155 (imepatikana tarehe 19 Oktoba 2012)

(e) Majengo ya kihistoria kama majengo ya kiutawala ya kikoloni, maarufu kama BOMA, yaliyoko katika wilaya nyingi nchini Tanzania;
(f) Maeneo yenye kumbukumbu maalumu kama Makaburi ya Wakoloni, makaburi ya askari walioangamia katika Vita Kuu ya Kwanza na ya Pili ya Dunia, pamoja na kuta za ulinzi za maeneo hayo; na
(g) Maumbile na miundo ya asili kama Kimondo cha Mbozi, Mapango ya Amboni na Maficho yenye Michoro kwenye Miamba huko Kondoa, kwa kuyataja machache tu.

Ni kwa jinsi gani meli LIEMBA, meli ya kale inayoelea juu ya maji ya Ziwa Tanganyika, inaweza kupewa hadhi sawa ya urithi na magofu ya Kilwa Kisiwani na Songo Mnara, ambayo si tu ni urithi wa taifa wa Tanzania bali pia ni mali za Urithi wa Dunia wa UNESCO? Dkt. Donatus Kamamba[3] analijibu swali hilo kwa kueleza:

"Jibu lake linapatikana katika Sera ya Tanzania ya Urithi wa Kitamaduni ya mwaka 2008 pamoja na Sheria ya Mambo ya Kale ya mwaka 1964 na marekebisho yake ya mwaka 1979, ambazo kwazo Bunge linatambua kuwa maeneo yote popote yalipo ndani ya nchi hii, na yaliyo katika orodha ya Mkurugenzi wa Mambo ya Kale, bila kuathiri maslahi au umiliki wa jamii za wenyeji, ni Urithi wa Kitamaduni wa Taifa. Kwa hivyo, ulinzi wake si jukumu la jamii za wenyeji pekee, bali ni wajibu wa taifa zima kushirikiana katika kuulinda."

Anaendelea kuyataja mambo yafuatayo kuhusu meli LIEMBA:

"Umuhimu na thamani ya meli LIEMBA umetambuliwa na kuthaminiwa kutokana na sababu zifuatazo:

(i) Kihistoria, ni alama muhimu inayoonesha mahusiano kati ya Serikali ya Tanzania na Serikali ya Ujerumani, pamoja na taasisi nyingine nyingi za ndani na nje katika karne ya ishirini na nyakati zilizofuata. Pia inaonesha maendeleo ya kijamii na kiuchumi ya watu wanaoishi kandokando ya njia yake katika Ziwa Tanganyika;

(ii) Thamani yake ya matumizi ni ya kipekee, kwa kuwa imetumika kutekeleza majukumu ya kijeshi, kijamii, kiuchumi, kiutawala na mengine mengi katika Ziwa Tanganyika tangu enzi za ukoloni hadi leo; na

(iii) Ina thamani kubwa mno ya umri, kwa kuwa ni meli iliyohudumu kwa muda mrefu na bado inaendelea kufanya kazi hadi sasa."

Pasipo shaka, uhusiano wa kipekee na wa muda mrefu uliopo kati ya watu wa Ziwa Tanganyika na maeneo jirani na meli LIEMBA, uhusiano ambao haujawahi kushuhudiwa mahali pengine barani Afrika na pengine duniani kote, ulikuwa miongoni mwa sababu zilizoifanya Divisheni ya Mambo ya Kale ya Serikali ya Tanzania kuona inastahili kukitangaza chombo hicho kuwa urithi wa taifa wenye thamani na unaolindwa. Vizazi vingi, kwa miongo kadhaa, vimeiona meli LIEMBA ikiendelea kustahimili safari zake katika Ziwa Tanganyika bila kukoma, isipokuwa katika nyakati zile ilipozamishwa na wamiliki wake wa kikoloni wa Kijerumani, na pale ilipokuwa karibu kufutiwa kabisa uwepo wake kabla ya kufanyiwa ukarabati na mhandisi Mwingereza katika miaka ya 1970.

Uhusiano huo ulio wazi na unaoweza kuelezeka kati ya meli LIEMBA na wakazi wa maeneo ya ziwa katika bonde la ziwa Tanganyika, katika nchi nne za Burundi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo, Tanzania na Zambia, ni kiungo hai kinachoyaunganisha yaliyopita, ya sasa na ya baadaye. Ni zao la mafungamano ya kihistoria, kitamaduni, kijamii na kiuchumi katika ukanda huo, ambayo meli LIEMBA imekuwa ikiyabeba kwa

[3] Dk Donatus Kamamba alikuwa Mkurugenzi wa Divisheni ya Mambo ya Kale (1997—2017) katika Wizara ya Maliasili na Utalii ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

ustahimilivu, kwa uzito mkubwa, na nyakati nyingine peke yake, kwa karibu karne nzima sasa. Kutoka kuwa meli ya kivita na msafirishaji wa askari pamoja na vifaa vya kijeshi, hadi jukumu lake la sasa kama meli ya abiria na mizigo, meli LIEMBA bila shaka imebeba thamani kubwa sana ya kihistoria kwa watu wa Ziwa Tanganyika.

Mwandishi, ambaye anatoka kaskazini mwa Tanzania kandokando ya ziwa jingine kuu la Afrika, hata hivyo kama Watanzania wengi, alisoma na kujifunza mengi kuhusu meli LIEMBA katika masomo ya historia, jiografia na uraia katika shule za awali, ameendelea kuvutiwa sana na matukio na masimulizi ya meli hiyo ambayo ni maarufu mno miongoni mwa watu wa Tanzania na nchi jirani. Mahusiano yake ya karibu na meli LIEMBA yalianza kwa dhati mwaka 1964 alipofunga safari kwenda Kigoma akiwa pamoja na wazazi wake, wakielekea Kalemie (wakati huo: Albertville) kuwatembelea ndugu zao katika Kongo Leopoldville. Hapo ndipo alipobarikiwa kwa safari ya kusisimua ndani ya meli LIEMBA.

Binti wa sabukuu MariaTriza Kabibi, akimpa kitafunwa Mwenyekiti wa Run LIEMBA, Michael Berg, wakiwa kwenye meli LIEMBA. Baba yake, mwandishi wa makala hii, na mkewe wanaonekana kwa nyuma. Meli LIEMBA inaendelea kuyakaribisha makutano mengi ya kijamii ya wenyeji na wageni Ziwa Tanganyika.
[Picha: Papa-Fredrick, 16/01/2012]

Tukio hilo la utotoni mwake alilolishuhudia mwenyewe halijawahi kufifia katika kumbukumbu zake. Umoja, mshikamano, upendo, maelewano, biashara zilizounganishwa, miungano ya kitamaduni na ya kizazi hadi kizazi, pamoja na lugha ya pamoja ya Kiswahili japo kwa lahaja na mitindo tofauti, vimekuwa daima vikiitambulisha hali ya uhusiano ambao chombo hiki kimefanikiwa kuujenga miongoni mwa watu wa Ziwa Tanganyika kwa miaka yote ya uwepo wake. Miaka arobaini na mitano baadaye, alipokuwa safarini kikazi ndani ya meli LIEMBA kutoka Kigoma kwenda Mpulungu pamoja na familia yake, mwandishi alikumbana tena na hisia zilezile za kiutu zilizoshamiri kote ndani ya meli hiyo. Kwake yeye, meli LIEMBA, Ziwa Tanganyika na watu wake daima vimekuwa katika uhusiano wa kudumu na hai, wenye ustawi na usiotenganishika, kwa sababu nyingi zilizo kuu na za msingi. Ndiyo maana, kwa matakwa yanayoheshimika ya watu wa Ziwa Tanganyika na Watanzania kwa ujumla wake, uhusiano huu wa karibu karne moja unapaswa kuheshimiwa kwa ustahili wake na kuendelezwa hadi vizazi vijavyo.

Profesa Joseph Mbwiliza[4] aliandika mnamo Agosti 2012 katika makala isiyochapishwa bado **"*LIEMBA: The Legendary Queen of Africa's Inland Marine Vessels*"** kwamba:

Pendekezo lililokuwa ndani ya duru za kiserikali kwa mfano, lilikuwa likizungumziwa kwa takriban miaka mitatu iliyopita kwamba chombo hicho kitangazwe kuwa urithi unaolindwa wa kitaifa. Hili ni wazo la busara, kwa kuwa meli hiyo inatimiza vigezo vya UNESCO vya kutangazwa hivyo. Uamuzi huo ungeonesha sera ya serikali yenye mtazamo wa mbele kuhusu mustakabali wa meli LIEMBA. Pia ungeimarisha nafasi ya mazungumzo ya serikali katika kushirikiana na wadau watarajiwa, pamoja na kupata msaada wa wafadhili. Hata hivyo, ni muhimu kutahadharisha hapa kwamba mali ya kitaifa kama meli LIEMBA, ikitangazwa kuwa urithi wa taifa, isitendewe na kusimamiwa kama kitu cha makumbusho tu. Meli LIEMBA ikirekebishwa kitaalamu, si lazima iondolewe

[4] Professa Joseph Mbwiliza ni msomi Mtanzania, mwanasiasa, na mtumishi wa umma. Amehudumu kama Mbunge wa Jimbo la Kasulu katika Mkoa wa Kigoma kwa miaka kumi, alikuwa mjumbe wa Halmashauri Kuu ya CCM kwa miaka ishirini, na alishika nyadhifa mbalimbali pamoja na kuwa Naibu Waziri wa Nishati, Maji na Madini na Mkuu wa Mkoa wa Kilimanjaro. Alikuwa Profesa wa Historia na Siasa ya Kiafrika katika Chuo Kikuu Huria cha Tanzania mpaka alipostaafu mwishoni mwa miaka ya 2010.

katika huduma. Kinachohitajika ni mpango wa usimamizi wa ushirikiano unaozingatia masuala ya uhifadhi ya Divisheni ya Mambo ya Kale, Makumbusho ya Taifa na UNESCO. Uamuzi wa kuitangaza meli LIEMBA kuwa urithi wa taifa bila shaka utaongeza thamani yake kama kivutio cha kitalii, na tuseme kama kituo cha utalii chenye hadhi yake chenyewe. Ikitangazwa na kutafutiwa masoko ipasavyo, meli hiyo inaweza kuzua udadisi miongoni mwa kizazi kipya cha Wajerumani na Waingereza, pamoja na wahandisi wa majini na watafiti.

Kwa hiyo, ninaushirikisha mtazamo wa mwelezaji mmoja wa BBC aliyesema hivi:

"Ni jambo la kushangaza kwamba meli hii bado inatumika kibiashara! Fikiria tu, nguvukazi huko kuwa gharama nafuu, hivyo isingechukua gharama kubwa kuihudumia meli hii kwa muda wa kazi, mafundi wachomeleaji, vyuma na rangi. Injini si za zamani sana. Kujenga meli mpya kusingekuwa nafuu zaidi. Meli hii pia ingeweza kuwa kivutio kikubwa cha utalii. Ni kwa faida zaidi kukitunza ...." BBC NEWS, Berlin, tarehe 29 Agosti, 2011.

Zaidi ya hayo, Dkt. Donatus Kamamba anasisitiza kwamba:

"Ni kwa kupitia thamani hizi ndipo hatimaye utambuzi wa meli LIEMBA umepokea baraka kutoka kwa mamlaka ... ... na kama urithi wa taifa, wapenzi wa meli LIEMBA ndani na nje ya Tanzania wanaombwa kuunga mkono urejeshwaji, uhifadhi, uwasilishaji na matumizi sahihi ya meli hiyo kwa manufaa si tu ya kizazi hiki bali pia ya vizazi vijavyo. Pamoja tunasimama kuulinda urithi wetu kupitia rasilimali za urithi wa kitamaduni."

Kutambuliwa na kutangazwa hivi karibuni kwa meli LIEMBA kuwa urithi wa taifa, japo kumekuja kwa kuchelewa, kutaifanya meli hii kuwa kiungo muhimu cha vivutio katika Safari za Kitalii za Tanzania ya Magharibi ambazo bado ni changa, lakini sasa zinachanua kwa kasi. Tanzania ya Magharibi, ikiwa na mafungamano yake ya kipekee ya kijamii, kiuchumi na kitamaduni na nchi jirani, imejaliwa idadi nzuri ya mbuga za wanyama za kitaifa ambazo bado hazijagunduliwa kikamilifu, pamoja na mandhari nyingi zenye kuvutia na za viwango. Kwa upana wake, manufaa makubwa yanatarajiwa kupatikana kutokana na fursa mpya na zinazoongezeka za utalii ambazo meli LIEMBA pamoja na Tanzania ya Magharibi sasa zitaanza kuzitoa.

Mustakabali wa meli LIEMBA sasa utaweza kupangwa na kutekelezwa kwa ustadi unaostahili, na huenda ukawa kitovu au jukwaa la kuanzia kwa huduma nyingine za usafiri wa majini pamoja na miundombinu na miradi ya kijamii na kiuchumi katika Ziwa Tanganyika na eneo linalolizunguka. Kwa vyovyote vile, hadhi yake ya kipekee itauvuta, kwa namna inayoeleweka, umakini mkubwa duniani kote. Taathiri zake chanya za kuzidisha na kuchochea uchumi wa eneo zinatarajiwa kuwa kubwa mno, na zitafungua ukurasa mpya wa ustawi. Shughuli zitakazohusiana na meli LIEMBA zitaleta taathiri ya msukumo wa mnyororo itakayosaidia kwa kiasi kikubwa kuupunguza umaskini, ambao kwa sasa ni hali ya kawaida miongoni mwa wenyeji wa bonde la Ziwa Tanganyika. Kwa ustahili wake, kama ilivyokuwa hapo awali, meli LIEMBA itaendelea kuwa taashira ya uhai wa watu wake na mshipa wa matumaini usiokauka na uliojaa fursa za kila namna.

Kwa kutangazwa kwake kuwa urithi unaolindwa wa kitaifa, meli LIEMBA sasa inatoa mwaliko wa tafakuri pana zaidi na ushiriki wa pande mbalimbali kutoka kila kona ya dunia kuhusu mustakabali wake unaoonekana kuwa na nuru, pamoja na ukuu wa watu wa Ziwa Tanganyika na marafiki zao duniani kote. Na meli hii iendelee pia kuhudumu kama chombo cha amani, maelewano na utulivu katika Ukanda wa Maziwa Makuu. Meli LIEMBA na iishi kwa miongo mingi zaidi ijayo. Vizazi vijavyo navyo vifaidi kwa utele kutokana na historia tukufu ya meli LIEMBA, ambayo inapaswa kuhifadhiwa, kurejeshwa katika hali stahiki na kuandikwa vizuri kwa kumbukumbu za wakati ujao.